

Katatawanan Mga Salitang Magkakasingkahulugan

Panghuling Talata

NAGHAMBUGAN

May isang kawal ng hukbo, hindi amerikano kundi taga-Mehiko, nguni't magaling umingglis, na minsang naghambog na mabuti sa isang tsuper ng autong kanyang sinakyan. Ang tsuper ay pilipino. Nagpapasyal noon ang nasabing kawal. Nang madaan sila sa tapat ng sirang katedral sa Intramuros ay nagtanong ang mehikano.

—Tila napakalaki at napakaganda ng nasirang katedral ninyo, ilang panahon kaya ginawa?

—Ayon sa pagkaalam ko po ay mga limang taon—sagot ng tsuper.

—Pagkatagal-tagal, doon sa amin, isang buwan lamang kung itayo ang katedral na gaya niyan...

Nang dumating sa tapat ng Siting Hol ay nagtanong uli ang nasabing kawal.

—At iyan, ilang panahon bago naitayo?

—Tila po mga dalawang taon. Ang kawal ay humalakhak.

—Doon sa amin, dalawang linggo lamang kung itayo ang Siting Hol na gaya niyan.

Napansin ng tsuper na siya'y pinaglalakuan at pinaghahambog ng mehikano. Nang dumating sa tapat ng simbahan ng San Sebastian ay muli itong nagtanong.

—E ito naman, ilang taon bago naitayo?

—Aywan ko po, nguni't kani-kanina lamang na magdaan ako rito ay wala pa ang simbhang iyan.

—(O)—

ANG AMING PAMUKHA

Lahat nang nakabasa't nakabatid ng buhay at mga ginawa ni Dr. Jose Rizal ay sukat makaalam na ang pamukha sa bilang na ito ng ILANG-ILANG ay isang lilok o eskultura ng ating Bayani. Si Rizal din ang nagpamagat sa lilok na iyan ng "Tagumpay ng Karunungan laban sa Kamatayan." Kung pag-aaralang mabuti ang "palaisipang" nakapaloob sa eskulturang iyan ay mapatutunayan ratin yaong sinabi ni Ferdinand Blumentritt na "si Rizal ay walang ginawang di may kahulugan."

BUKAS na ang...

VANITY FAIR

Beauty Salon

1143 Magdalena

(Malapit sa palengke ng Bambang)

Abuloy (daló, gibík, saklolo)

Ang salitang *abuloy* ay ginagamit sa dalawang layunin: ang isá'y sa pagkakaloób ng anumang ambag at ang isá namá'y sa pagdaló sa sinumang napapahamak o ginagawan ng masamá. Itong ikalawang layunin ang tutukuyin natin dito. Ang una ay mababasa pagdating sa salitang *ambag*.

Kung kusang-loob na abuloy sa sinumang ginagawan ng di-mabuti o kaya'y napapahamak ay *daló* ang ginagamit.

Kung hindi kami *nakadaló* agád ay napahamak si Pedro; mabuti't marami ang *dumaló* nang harangin kagabi si Marcos.

Gibík ang ginagamit kung iukol sa pag-abuloy sa sinumang humihingi ng tulong.

Nang maringig namin ang sigaw na "daluhán ninyo ako!" ay *gumibík* kami magkakasama; kung di pa ako *nagpagibík* ay hindi pa ako matutulungan.

Ang ginagamit namán ay *saklolo* kung ang tutulungan ay isang nasa kasakunaan.

Patáy ang mag-iná kung di *nasaklolo*han ng mga kapitbahay; kung hindi *nakasaklolo* agád ang isang may-dalang gamót ay natuluyan marahil si Kulás.

Abóy

(bugaw, ambóy, tabóy, bulabog)

Ang salitang *abóy* na ginagamit sa pagpapatungo sa sinumán o sa anumán sa dakong malayo kaysa kinaróroon ay siyang pinaká-saligang salitá ng bugaw, ambóy, tabóy at bulabog.

Bugaw kung hayop ang iniáabóy.

Ang *ambóy* ay salitang lalawigan na di gamitin ni kilalá sa Maynila at iniukol sa lahat ng pinaggagamitan ng abóy.

Tabóy namán ang ginagamit kung ang iniáabóy at binubugaw ay pinapatungo sa isang tiyák na dako o poók.

Bulabog kung ang binubugaw ay marami; ginagamit din ang salitang itó sa biglaang pag-alís dahil sa pagkagulat ng mga hayop, lalò na ng mailáp; ginagamit din sa pagpapánakbuhay ng maraming taong nabiglá at nágulat.

Maáring sabihing *iabóy* mo ang hayop na iyan nguni't kailán ma'y di tamang sabihing *bugawin* mo si Pedro.

Ang mga manók ay *nabulabog* kayá nagpútakan; nang akó'y dumating ay *nabulabog* ang mga nagsisipagsugal pagká't ang akala ay isá akóng tiktik ng pámahalaán; *nabulabog* ang nanginginaing mga ibon nang kumahól ang aso.

Ang mga kambing ay *itabóy* mo sa libís; sa lúwasan mo silá *itabóy*.

Bakit hindi tatakbo ang pusa ay *binugaw* mo...

"Adhiká"

(layon, mithi, nais, nasá, pintuhò, hangád)

Ang pinaká-saligang salitá ng magkakasingkahulugang itó ay *layon*.

Ginagamit ang "adhiká" kung ang layunin ay kinapá-palooban ng malilinis at matatayog na simulain.

Kung pará sa mga pangkaraniwan at pangkalahatang bagay ay *nais* ang ginagamit.

Kung sa pagnanais ay talagang may tiyák na bagay, o kaya'y tiyák na tunguhin, "mithi".

Kung may kahalang isang paghahangád, "nasá".

Kung may kalahók namang pag-ibig, "pintuhò".

Kung may bahagya namang pag-iimbót, sa masamá o sa magaling, *hangád*.

Ang kasarinlán ay malaon nang "adhiká" ng bayang pilipino; ang *nais* ng lahat ay mabuhay at lumigaya; ang kalayaan ay siyang "pinakamithi" ng mga mámamayán; naramdaman ng dalaga ang "nasá" sa kanyá ng binata; matagál ko nang "pinipintuhò" ang oo ni Rosa; namanmanán ang *hangád* ng lalaki kayá nag-ingat ang babai.

Nagsimula ang linggong ito sa isang pangyayaring pinagpapakuan ngayon ng mata ng sandaigdig at alinsunod sa aming maralitang palagay ay maaaring magiging títis ng isa rin namang pangyayaring magiging mahalaga sa kasaysayan ng mga bayan at ng mga lehi. Tinutukoy namin ang labanan ng mga magkapatid sa buong Kainsikan. Bagaman ang paglalaban-labang ito ng mga intsik ay sarili nila, palibhasa'y dalawang simulain ang pinakapurihong dahilan ay maaaring pakinilaman ng ibang bansang sumasagay sa bandila ng Demokrasya at ng Komunismo. Di kami magkasalita ng anung-ano man sa bayang na ito. Ang tangi naming sarabihin ay sa Tsina nagaganap ang paglalaban-labang iyan ng magkakalahi, nguni't ang Rusya at Estados Unidos ay kapuwu nagmamasiid at tumataliba. Kami'y di manghukula; datapwe't bukas-makalawa ay maaaring magunita natin ang huli naming sinabi.

Samantalang ganyan ang nangyayari sa Tsina, ang Korea ay priyosok sa isang panahong maligaya para sa ikapanunumbalik ng kanyang pagsasarili. Alam nating ang bansang iyan ay inapit ni mabipin ng mga hapon. Sa pagkatapos ng bansang pinaka-masamang kaaway ng kalayaan ng mga bayan at ng mga tao, siya'y naparaway sa mga lahing natubos. At ngayon, si Kim Koo, pangulo ng taiping ukol sa katubusan ng lahing koreano na napatapon sa lupang intsik, ay babalik na sa Seul, pagkatapos na maitatag niya sa Tsungking ang pamahalaan ng nagsasariling Korea. Lubhang makabuluhan ang sinabi ni heneralissimo Chiang Kai-shek na ay ya'y "kapag hindi naging ganap ang pagsasarili ng Korea ay hindi magiging ganap ang kapayapaan ng sandaigdig." Sa isang dako ay nakabibingi naman ang sigaw ng mga taga-Ikaba. Sa bibig ni Dr. Mustapa, kasama sa Gabinete ng lider ng kilusan, si Dr. Soekarno, ay narinigig na "hindi namin isasalung ang sandata habang may bandilang olandes na nakawagayway sa Indonesya."

Para sa ating mga pilipino, ang lahat ng iyan ay may malaking kahulugan. Raw't isa ay inaanayayan nating magmamunui at ang kanilang kilos para sa hinaharap na mga araw ay ibagay na sana sa maaaring ibunga ng mga pangyayaring iyan. Oo nga't ang iit ay malayo sa atin, nguni't ang yanig ay maaari nating maramdaman.